

Skåneland, Norden och Europa

av Carl-Gustaf Liljenberg

Den europeiska kungamakten supremati över de etniska grupperna i de västerländska staterna förde i Norden som annorstädes till en statsideologi som i sin historiska syn byggde på det maktgalna och centralistiska romerska imperiet och kejsardiktaturen och i sin allmän europeiska utformning manifesteras av kolonialism, rasism och ofelbarhetstänkande, som bl a förde till tesen "Konung av Guds Nåde". Denna maktutövning och detta makttänkande nådde inom Norden sin höjdpunkt 1523/36 - 1914. Ett av dess offer blev 1386, 1536, 1658, 1693 och 1719 det skånska folket, sedan det historiska Skånelands kärnområde upplöstes (1645) 1660 och uppdelats på det danska och det svenska riket. Efter 1719 fanns för maktapparaten i Norden bara "danskar" på Bornholm och "svenskar" i Skåne, Lister-Blekinge och Halland.

På samma sätt, som de europeiska furstehusen, beskyddade av den kristna kyrkan, redan på 1000-talet (erövringen av England 1066) genomdrev sin maktvilja såsom statspolitik, kom på 1600-talet denna monarkistiska princip att få en högsta statsmoralisk prägel, med början i Frankrike och Sverige-Finland.

Vad som från 1660 och definitivt 1680-1719 skedde med Skåneland var att den nationella substansen dvs skåneländsk nationalitet först överlappades av monarkistiska maktbeslut och slutligen eliminerades genom denna princip praktiska utformning i det att alla medborgare i det svenska riket betecknades såsom "svenskar" (och i det danska riket såsom "danskar").

En skåning och en bornholmare fick icke vara skåneländare utan skåningen var prompt "svensk" eller åtminstone "halvsvensk" och en bornholmare på samma sätt "dansk" eller rent av "paeredansker".

Under 1800-talet kom den från Lund 1829 utgångna skandinavismen att bli ett surrogat för nationellt skåneländskt medvetande och folkspråk/folkkultur inordnades såsom detaljer i det "rikssvenska" och "pæredanska". Genom romantiken bortrealiserades varje skåneländsk egenart (historia, språk, folkkultur, mentalitet). Även om man i Stockholm föraktfullt talade om de skånska provinserna såsom blott "halvsvenska" och i København nedlåtande om Bornholm såsom "reservesvenskt", var det otänkbart att hävda skåneländsk nationalitet. Ännu mera inkapslad i statschauvinism blev Skånelands olika delar genom händelserna 1914-1918 och 1939-1945.

Vid denna tid (1923) började andarna vakna och en skåneländsk historieuppfattning började spåras, men först på 1940-talet lades grunden till en medveten skåneländsk självhävdelse. 1956 formulerades en skånsk-skandinavisk-europeisk historiesyn och historieforskning, 1964 återupptogs den 1892 nyskapade Skånelands flagga och 1979 den 1000-åriga fornskånska djurbilden: Katthörningen eller i europeisk heraldik den "heraldiska pantern" riktigare panterhörningen (allt genom mina initiativ).

En gemensam skåneländsk organisation, som bygger på Skånelands historia, forna egenstatlighet (till 1371) och autonoma ställning (till 1693) språktradition, folkkultur och moderna situation saknas men krafter har sedan 1964 varit verksamma för att nå detta mål. Problemet har liksom i fallet baskerna och friserna osv varit Skånelands uppdelning sedan 1660 på de två dåtida nordiska rikena.

På djupet låg dock känslan av Skånes, Blekinges, Hallands och Bornholms samhörighet som bl a manifesterades av invandringen från Lister-Blekinge och Skåne till Bornholm alltsedan 1680-talet. Denna naturliga "inom skånska" (interna skåneländska) emigration har otroligt nog danskarna betecknats såsom "svenska invasioner". Det skånska ordet sisare (sax) i alla skånska landskap har man evad det gäller Bornholm från dansk sida velat söka i engelskan "scissors" som ju blott är ett av de otaliga fornskånska lånorden i det engelska språket (t ex det skåneländska mockaragare såsom engelskt muckrackers) .

Fornskånskan nådde ju genom fornskånska kolonialområden bl a Vitland (Kustlandet från Oder-mynningens västligaste del över Hela-halvön bort till Frisches Haff i Ostpreussen) Normandie och Skånedelen av Danelagen i England ut över Europa.